

Veileder for planlegging og gjennomføring av en bekymringssamtale med foreldre/ foresatte

Denne veilederen kan være aktuell når det blir gjort observasjoner som medfører behov for forsterket oppmerksomhet/bekymring overfor barnet/ungdommen og gjelder ansatte i helsestasjon, barnehage, skole, PPT og barnevern. Nedenfor finner du flere forslag til forberedelser og gjennomføring av samtaler med foreldre/foresatte om bekymring for atferd, utvikling og eventuelle symptom eller reaksjoner hos et barn/ en ungdom, samt situasjoner hvor det foreligger bekymring om omsorgssituasjonen pga. rus, psykisk sykdom og/ eller omsorgssvikt.

Samtale med foreldre om bekymring for et barn/ en ungdom

Det er viktig å være godt forberedt slik at vi klarer å legge fram bekymringen og omsorgen for barnet/ ungdommen/ omsorgssituasjonen på best mulig måte. Vi må formidle til foreldrene at vi ønsker det samme som dem, nemlig det beste for barnet/ ungdommen. Dersom vi klarer å oppnå tillit til at vi ønsker å oppnå felles mål, har vi lagt et godt grunnlag for et konstruktivt samarbeid.

Planlegging

Det bør sendes en skriftlig invitasjon til samtalen på forhånd med orientering om sted, tid/varighet, deltakere i møtet og samtalens innhold. Gjør innkallingen forståelig med korte setninger og ryddig struktur. Unngå å sende innkallingen i forbindelse med en helg, slik at du er tilgjengelig for eventuelle spørsmål.

Følgende bør komme fram i møteinnkallingen:

- Formålet med møtet. Hvor for ønsker vi denne samtalen? Vær konkret på hvordan dere vurderer barnets situasjon og hva der er som bekymrer oss
- Hvordan opplever dere som foreldre barnets situasjon?
- Hva kan være til hjelp for barnet deres?
- Hvilke løsninger (mulige tiltak) ser vi?
- Hva avtaler vi?
- Planlegge neste møtepunkt

En skriftlig invitasjonen kan følges opp med en telefon som stadfester om innkallingen har nådd fram. Gjennom den skriftlige invitasjonen får også foreldre/foresatte mulighet til å forberede seg.

Tilrettelegging:

Det anbefales å være to ansatte til stede og på forhånd fordele oppgaver mellom seg, hvem som sier hva og hvem som gjør hva under møtet. Rollene kan fordeles ved at én leder samtalen og den andre skriver referat, oppsummerer og supplerer med kunnskap

om generell trivsel og utvikling hos barn og eksempelvis konsekvenser av skadelig rusmiddelbruk i en familie. I praksis vil de to personene ofte være helsesøster/pedagogisk leder/ kontaktlærer, dvs. den som har mest kjennskap til barnet/ ungdommen, og leder/barnehagestyrer/ rektor med det overordnede ansvaret - som evt. kan informere barnevernet eller andre samarbeidsinstanser dersom det er behov for det.

Innledning i møtet:

- Møteleder legger rammene og er vertskap
- Ta vennlig imot deltakerne
- Tenk igjennom hvor deltakerne skal sitte
- Sørg for å starte opp i rett tid
- Ønsk velkommen og redegjør for formålet med møtet. Gi uttrykk for at dere ønsker å støtte opp om endringer som kan være til hjelp for barnet/ ungdommen.
- Presenter deg selv og referenten og hvilke roller dere har overfor barnet/ ungdommen
- La deltakerne få presentere seg
- Gi informasjon om rammene for møtet

Underveis i møtet:

- Sikre at alle blir hørt og opplever seg respektert ved. f.eks. å speile/ bekrefte/ gjenta foreldrenes opplevelse av situasjonen («Hvis jeg har forstått riktig opplever dere at ...»)
- Etabler kontakt og engasjement ved å etterspørre foreldrene sin opplevelse og tanker om situasjonen, ved å tilrettelegge for et samarbeid om hva som skal være fokuset framover og styr samtalen ved å holde fast i temaet selv om noen sporer av
- Still åpne spørsmål. Hvilke tanker gjør foreldrene seg om det dere forteller? Hva kan være til hjelp for barnet/ ungdommen/ familien?
- Hent fram og utforsk foreldrenes egne forslag til hvordan situasjonen kan bli bedre
- Hent ut foreldrene sine egne verdier (hva som er viktig for dem?), deres motivasjon, evner og ressurser med hensyn til endring
- «Rulle med motstand», Eks.vis støtte, reflektere og bekrefte det du hører: «Du vet hva som er det beste for barnet, men samtidig er det vanskelig for deg å gjøre noe med det»
- Konkretiser og oppsummer innlegg (bidrar til å unngå misforståelser og sjekke ut og avklare om dere har felles forståelse av det som er sagt før man skifter tema i samtalen («For å oppsummere det som hittil er sagt ...»). Avslutt gjerne oppsummeringen med å betone det positive som kommer fram i samtalen.
- Vær oppmerksom dersom foreldrene har ulike beskrivelser av situasjonen/ barnet/ ungdommen

Hvorfor denne samtalen – hva bekymrer oss?

«Årsaken til at vi har invitert til dette møtet, er bekymringer knyttet til Er det OK at vi starter med å si noe konkret om hva vi har observert i forhold til sin situasjon?»

Fortell om situasjoner som har kommet til uttrykk i barnehagen, skolen, mv. Dette bidrar til å konkretisere bekymringen. Vær tydelig på at dere ønsker dialog og inviter til et samarbeid om barnet/ ungdommen og familien. Foreldrenes opplevelse av å bli møtt med respekt blir avgjørende for et mulig samarbeid og mulighet for endringer for barnet/ ungdommen og familien.

- Gå igjennom konkrete observasjoner
- Sørg for at barnets/ ungdommens «tegn og signaler» blir formidlet på en forståelig måte
- Beskriv hvordan barnet/ den unge har det følelsesmessig: Han han/ hun vanskeligheter med å konsentrere seg, vanskeligheter med venner/ sosialt samspill/ e.l.?
- Hvor lenge har det vært slik?
- Hva har endret seg underveis?
- Utforsk hvilken kunnskap foreldrene har om hvordan voksnes vansker/ rusbruk/ psykiske vansker kan virke inn på barn sin trivsel og evne til å konsentrere seg. Tilfør evr. Kunnskap du vurderer som viktig, og utforsk igjen hva foreldrene tenker om situasjonen med utgangspunkt i det du forteller
- Bruk formuleringer som «måten å bruke alkohol på» heller enn «å drikke alkohol»
- Unngå å sitere barnet/ ungdommen direkte av hensyn til barnets lojalitet overfor foreldrene

Fortell foreldrene at barnet/ ungdommen gjør så godt han/ hun kan, men at barnet/ ungdommen har behov for hjelp til å komme seg ut av vanskene de har i forhold til manglende trivsel og utvikling. Sett fokus på barnets/ den unges behov istedenfor vanskene knyttet til foreldrene. Ta utgangspunkt i deres felles omsorg for barnet/ ungdommen. Få fram alle punktene det er viktig å snakke om.

Dersom foreldrene reagerer med sinne og avmakt, kan en god empatisk respons være å sette ord på hva dere ser: «Dette er vanskelig for deg» / «Dette er ingen lett situasjon», osv. Understrek at dere gjerne vil opprettholde kontakten og stå sammen i denne situasjonen.

Om far eller mor er påvirket av alkohol, bør det sies hva man ser/ opplever: «Jeg kan merke at det lukter alkohol av deg». Vær nøytral og avtal hva dere skal gjøre videre – både med hensyn til den konkrete situasjonen og i forhold til den planlagte samtalen,

Vær oppmerksom på barnets/ den unges situasjon etter samtalen. Selv om det ikke er formålet, kan det hende at det oppstår vansker i hjemmet som barnets/ den unges situasjon verre. Om det er bekymring for ev. konsekvenser for sikkerheten til barnet, kan en si: «Har vi noen grunn til tro at det vår opplevelse av barnet/ den unges situasjon, får negativ innvirkning på hvordan de reagerer overfor barnet/ den unge hjemme?» Tilstreb å skape forståelse for barnets/ den unges situasjon. Det er det beste utgangspunktet for et konstruktivt samarbeid.

- Hva opplever foreldrene selv barnets/ den unges situasjon?
- Undersøk hvilke tanker foreldrene har og hvilke opplevelser de har i forhold til det barnet/ den unge sier/ eller det dere har observert
- Hva har de observert, tenkt, hva er deres bekymring? Nevner de noen årsaker til at barnet/ den unge ikke har det bra?
- Spør om de har opplevd endringer hos barnet/ den unge i perioder der voksne eksempelvis har hatt opphold i drikkinga eller perioder der de psykiske eller sosiale vanskene har vært mindre.

Det er ikke sikkert at foreldrene ser barnets/ den unges vansker i sammenheng med egne problemer, eks.vis i tilknytning til sosiale vansker.

Hva kan hjelpe og hva trenger barnet?

Hold fast i fokuset på barnets situasjon og bekymringen for barnet. Hold fast ved at alle voksne kan gjøre noe som er til nytte for barnet og på den måten sikre at barnets behov blir dekket.

- Hvilke løsninger ser foreldrene og hvilke løsninger ser medarbeiderne?
- Inviter foreldrene til å se barnets behov i sammenheng med alkoholproblematikken eller de psykiske vanskene (tabu/realitet, oppmerksomhet, trygghet/angst, roller/ansvar, skyld og skam). Tydeliggjør / oppsummer hva dette innebærer og gi foreldrene en ny mulighet til å se barnets/ den unges behov etter å ha tilført ny kunnskap.
- Kva andre muligheter finnes? Eks.vis støtte fra skolen, i barnehagen, hjemme eller andre steder?
- Er det behov for å involvere andre?
- Sørg for å ha tilgjengelig informasjon om behandlingstilbud i forbindelse med misbruket/de psykiske vanskene. (Eks.vis brosjyrer eller tilbud om en uforpliktende samtale med en rådgiver/NAV)

Hva avtaler dere og når skal dere møtes igjen?

- Skriv ned de konkrete avtalene i referatet
- Har barnet søsken? Skal dere eventuelt samarbeide med andre som har kontakt med søskena til barnet?
- Sørg for at foreldrene ikke må ta del i bekymringsmøter flere steder – koordiner samarbeidet med foreldrene
- Ta stilling til om andre skal involveres
- Gjør avtale om eventuelle andre som skal involveres og hvem som gjør kva
- Kva må gjøres nå – og senest i morgen?
- Kor lang tid skal det gå før neste møte holdes?
- Gjør avtale om dato, tid og dagorden for neste møte
- Gå gjennom referatet med foreldrene

